

**การสำรวจความต้องการในการพัฒนาทักษะทางดนตรีของนักศึกษา
ชั้นปีที่ 1-3 หลักสูตรดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม**
**Survey of Needs for Developing Music Skills of First to Third-Year-Students
in Music Education Curriculum at Rajabhat Maha Sarakham University**

ARTICLE INFO*Article history:***Received** 18 June 2020**Revised** 30 October 2020**Accepted** 16 March 2021**Available Online** 16 March 2021สรุศักดิ์ หาญธีระทักษ์^{1,*}, ณัฐดนัย ศรีโท¹และ เจริญชัย แสงอรุณ²Surasak Hamteerapitak^{1,*}, Natdanai Sritho¹and Jarernchai Sang-aroon²**ABSTRACT**

The purposes of this research were 1) to survey of needs for developing music skills' students in Music Education Curriculum at Rajabhat Maha Sarakham University and 2) to collect the suggestions for developing music skills' students in Music Education Curriculum at Rajabhat Maha Sarakham University. The study population was 83 students in 1-3 years studying the Music Education program for the 2018 academic year using the purposive sampling technique. The research instrument was a survey form using statistical data analysis and description. The statistical data collecting was a mean and standard deviation.

The research revealed that 1) The overall need for developing music skills at a very high level ($\bar{x} = 4.89$, S.D. = 0.20) and 2) The suggestions for developing music skills that: 2.1) There should have a new instrument, material, and song; 2.2) Concerning watching the live music and performance from favorite singers effect to students' motivation for returning practicing; and 2.3) Obvious planning of the pre-rehearsal practice schedule effect to students' discipline in music practicing was a higher more.

KEYWORDS: NEED / CURRICULUM / MUSIC SKILLS DEVELOPMENT / MUSIC EDUCATION

¹ อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ประเทศไทย
Instructor, Music Education Program, Faculty of Education, Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand.

² อาจารย์สาขาวิชาดนตรี คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ประเทศไทย
Instructor, Music Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Rajabhat Maha Sarakham University, Thailand.

* Corresponding author; **E-mail address:** stee@hotmai.co.th

doi: 10.14456/joe.2020.101

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อสำรวจความต้องการในการพัฒนาทักษะทางดนตรีของนักศึกษาหลักสูตรดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 2) เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะในการพัฒนาทักษะทางด้านดนตรีของนักศึกษาหลักสูตรดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ประชากรกลุ่มศึกษา คือ นักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ชั้นปี 1-3 จำนวน 83 คน ประจำปีการศึกษา 2561 โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสำรวจ โดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ และการบรรยาย สถิติที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยมีดังนี้ 1) ความต้องการในการพัฒนาทักษะทางดนตรี โดยภาพรวมในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.89$, S.D. = 0.20) และ 2) ข้อเสนอแนะในการพัฒนาทักษะดนตรี ดังนี้ 1) ควรฝึกอบรมและบทเพลงใหม่ ๆ 2) การชมการแสดงดนตรีสดของศิลปินที่ชื่นชอบทำให้มีแรงจูงใจให้กลับมาซ้อมดนตรี และ 3) การวางแผนตารางการซ้อมล่วงหน้าอย่างชัดเจน ทำให้นักศึกษามีวินัยในการซ้อมดนตรีมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ความต้องการ / หลักสูตร / การพัฒนาทักษะทางดนตรี / ดนตรีศึกษา

บทนำ

ดนตรีนับเป็นวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับเผ่าพันธุ์มนุษย์ เนื่องจากการร้องรำทำเพลง การเคาะจังหวะ เป็นสิ่งที่มนุษย์กระทำอยู่เสมอ และมีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ให้เห็นได้ชัดเจน ต้นกำเนิดของดนตรีตะวันตกมาจากดนตรีกรีก ซึ่งเป็นชนชาติโบราณที่มีอารยธรรมสูงส่งมากชาติหนึ่ง ชนชาติกรีกได้สร้างตำนานเกี่ยวกับการกำเนิดของดนตรีโดยกล่าวไว้ว่า พระเจ้าของตนเป็นผู้สร้างดนตรีขึ้นมา (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2540)

ดนตรีเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ที่ควบคู่กับมนุษย์เสมอมา ได้รับการพัฒนาให้มีความไพเราะ ความสลับซับซ้อนไปตามจินตนาการและแรงบันดาลใจของผู้ประพันธ์และเพลง นอกจากนั้นมนุษย์ยังพยายามขยายข้อจำกัดของเครื่องดนตรีให้สามารถบรรเลงได้กว้างขวางและมีเทคนิคการบรรเลงที่พิสดารอันแสดงศักยภาพขั้นสูงของมนุษย์ วิชาการดนตรียังรวมไปถึงวิชาการทฤษฎีดนตรี ซึ่งนักแต่งเพลง นักดนตรี ครูดนตรี และผู้เรียนดนตรีทุกคน ต้องผ่านการศึกษาทฤษฎีดนตรีเบื้องต้น วิชาการปฏิบัติดนตรี การประพันธ์เพลง ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาต่อยอดในแขนงต่าง ๆ ตามความสามารถและความถนัดได้ และวิธีการหนึ่งที่จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจและซาบซึ้งต่อการเรียนดนตรีได้ดีที่สุด คือ การให้ความรู้ความเข้าใจด้วยการให้ประสบการณ์การเรียนรู้ เช่น การเล่นดนตรี การทำกิจกรรมดนตรี การฟังดนตรี เป็นต้น ในปัจจุบันนี้ดนตรีถือเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าศาสตร์แขนงอื่น ๆ และได้บรรจุในหลักสูตรให้เรียนกันตั้งแต่ระดับปฐมวัย การเรียนภาคปฏิบัติ เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับเด็กทุกคน (วีระภัทร ชาติสุข, 2560)

ในปัจจุบันดนตรีศึกษาพัฒนามากว่าในอดีตเป็นอย่างมาก ในสถาบันการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัย มีการกำหนดให้มีการเรียนดนตรีเป็นส่วนหนึ่งที่ผู้เรียนได้มีโอกาสสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ ต่อมา มีการระบุรายวิชาดนตรีในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 รวม 12 ปี ซึ่งรวมระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาไว้เป็นหลักสูตรเดียว สำหรับระดับอุดมศึกษา หลายสถาบันมีการเรียนการสอนดนตรีเป็นวิชาเอกสำหรับนักเรียนที่ต้องการเรียนดนตรีต่อจากระดับมัธยมศึกษา นอกจากนี้แทบทุกสถาบัน มีการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคีตนิยมให้กับนิสิต/นักศึกษาในวิชาเอกอื่น ๆ ได้เรียน ซึ่งเป็นวิชาในหมวดการศึกษาทั่วไป

ดนตรีศึกษาเป็นแขนงวิชาที่กว้างไกล มี 2 นัย นัยแรกเป็นวิชาที่มุ่งผลิตครุดนตรีที่สามารถให้การศึกษา กับผู้เรียนทุกคนในฐานะของผู้มีสิทธิในการเรียนรู้สาระแขนงหนึ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้น ซึ่งเป็นลักษณะของ การศึกษาทั่วไป ส่วนอีกนัยหนึ่งคือ การผลิตครุดนตรีที่สามารถสอนดนตรีให้กับผู้ที่มุ่งหวังจะยึดดนตรีเป็น อาชีพต่อไป และจัดเป็นการศึกษาเฉพาะสาขาวิชาการแสดงดนตรีและการผลิตนักวิชาการทางดนตรีศึกษา เพื่อการจัดการทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับดนตรีทั้งในและนอกระบบโรงเรียน ความสำคัญของดนตรีศึกษา อยู่ที่การสร้างและพัฒนาทั้งผู้ฟัง ผู้แสดง ครุดนตรี และนักวิชาการ ทางดนตรีศึกษาเพื่อให้ดนตรีที่มีอยู่ใน สังคม เป็นวัฒนธรรมที่น่าภาคภูมิใจของสังคม ช่วยให้ผู้เรียนซึ่งเป็นเด็กและเยาวชนที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ต่อไป ในฐานะของผู้ฟัง รู้จักรักและดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมดนตรี ช่วยให้ผู้เรียนในฐานะของผู้แสดงมีความรู้ความเข้าใจ อย่างแท้จริง สามารถพัฒนาความสามารถของตนต่อไปได้อย่างไม่มีขอบเขตและที่สำคัญ คือ การสร้างครุ ดนตรีที่มีคุณภาพในการสอนผู้เรียนให้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถซาบซึ้งในดนตรีได้อย่างแท้จริง (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2555)

ในระดับอุดมศึกษาซึ่งเป็นการศึกษาระดับสูงสุดในระบบการศึกษา สาขาวิชาดนตรีศึกษาเป็นศาสตร์ วิชาที่ยังคงต้องพัฒนาต่อไปอย่างมาก เนื่องจากในประเทศไทยยังมีสถาบันดนตรีที่สอนทางดนตรีศึกษาที่ได้ มาตราฐานอยู่น้อย ไม่พอเพียงกับความต้องการของผู้เรียน การแข่งขันทางด้านนี้เพื่อการเข้าศึกษาต่อในสถาบัน ที่มีมาตรฐานสูงนั้นยังคงมีอยู่อย่างเด่นชัด การพัฒนาให้สถาบันอุดมศึกษาที่สอนดนตรีมีมาตรฐานเพิ่มขึ้น จึงเป็นสิ่งสำคัญทั้งในด้านของหลักสูตรและการเรียนการสอน หลักสูตรดนตรีศึกษาที่เป็นหลักสูตรผลิตครุดนตรี เป็นหลักสูตร 5 ปี และหลักสูตร 4 ปี หลักสูตรผลิตครุดนตรีนี้ มีการบังคับสาระวิชาครูที่เพิ่มขึ้นกว่าแต่ก่อน เช่น ในเรื่องการวิจัย การปฏิบัติการวิชาชีพที่ใช้เวลา 2 ภาคการศึกษา กิจกรรมเสริมความเป็นครู นอกจากนี้ มีการกำหนดให้เรียนวิชาชีพ ได้แก่ วิชาดนตรีทั้งทางทฤษฎีและทักษะเข้มข้นมากขึ้น ผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถ เฉพาะทางเป็นสิ่งจำเป็น ในเรื่องนี้มีปัญหาทั้งในด้านการกำหนดตัวบุคลากรและการจ้างในอัตราที่เหมาะสม กับความสามารถด้วย ซึ่งเป็นสิ่งที่แตกต่างไปจากการศึกษาในสาขาอื่น ปัจจัยเหล่านี้มีความสำคัญทั้งสิ้นใน การสร้างเยาวชนไทยให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถทางดนตรีต่อไปในอนาคต นอกจากนี้ควรพิจารณาในเรื่อง ความเท่าเทียมกันของโอกาสในการศึกษาทางดนตรีอย่างทั่วถึงมากยิ่งขึ้น (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2555)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามเป็นอีกหนึ่งในสถาบันที่เปิดการเรียนการสอนด้านดนตรี เปิดสอน ทั้งภาคปริกติ และ ภาค กศ.บป. หลักสูตรวิชาที่เปิดสอนมี 2 หลักสูตร 3 สาขา ได้แก่ สาขาดนตรีสากล (ศศ.บ 4 ปี), สาขาเทคโนโลยีดนตรี (ศศ.บ 4 ปี), สาขาดนตรีศึกษา (ค.บ. 5 ปี) และสาขาดนตรีศึกษา (ค.บ. 4 ปี) หลักสูตรสาขาวิชาดนตรีมุ่งเน้นให้บัณฑิตที่จบการศึกษาได้นำความรู้ความสามารถไปใช้ในการประกอบ อาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในหน่วยงานของรัฐ เอกชน และการดำเนินธุรกิจส่วนตัว โดยที่ผ่านมา นักศึกษาที่จบไปแล้วมาสามารถสอบบรรจุครูผู้ช่วยได้เป็นจำนวนมาก ได้ประกอบอาชีพทางด้านดนตรี ด้านธุรกิจดนตรีและเป็นศิลปินที่มีชื่อเสียง ซึ่งถือว่าประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง แต่เนื่องจากปัจจุบันเกิด การเปลี่ยนแปลงทางสังคม มีการแข่งขันกันสูงในสถานศึกษา การประเมินคุณภาพของบัณฑิตที่จบการศึกษา ในระดับอุดมศึกษามีมาตรฐานที่สูงขึ้น สังคมมีความคาดหวังมากขึ้นในหลาย ๆ ด้าน อาทิเช่น ครุดนตรีต้อง เก่งทั้งการสอนทฤษฎีและด้านทักษะการปฏิบัติต่าง ๆ จึงควรต้องมีการเปลี่ยนแปลงในด้านการเรียนการสอน อยู่ตลอดเพื่อเป็นการพัฒนาประสิทธิภาพให้ทันต่อความต้องการของสังคมยุคปัจจุบัน

จากข้อมูลเบื้องต้น ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ในการทำวิจัยเรื่องการสำรวจความต้องการในการพัฒนา ทักษะทางดนตรีของนักศึกษาหลักสูตรดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อสำรวจความต้องการ ในการพัฒนาทักษะทางดนตรีเพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะในการพัฒนาทักษะทางด้านดนตรีของนักศึกษา หลักสูตรดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม นำความรู้ที่ได้ไปเป็นแนวทางในการแก้ไข พัฒนา

หลักสูตรดนตรีศึกษา ให้สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา สามารถนำไปใช้ได้จริงและเป็นการเสริมสร้างประสิทธิภาพทักษะการปฏิบัติดนตรีที่จะนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้อย่างมีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสำรวจความต้องการในการพัฒนาทักษะทางดนตรีของนักศึกษา หลักสูตรดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
2. เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะในการพัฒนาทักษะทางด้านดนตรีของนักศึกษา หลักสูตรดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

วิธีดำเนินการวิจัย

การกำหนดประชากรกลุ่มศึกษาและประชากรกลุ่มศึกษา

ประชากรกลุ่มศึกษาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1-3 สาขาวิชาดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม ปีการศึกษา 2561 จำนวน 111 คน ประกอบด้วย

- 1) นักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา ชั้นปีที่ 1 จำนวน 31 คน
- 2) นักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา ชั้นปีที่ 2 จำนวน 30 คน
- 3) นักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษา ชั้นปีที่ 3 จำนวน 36 คน

ประชากรกลุ่มศึกษา ผู้วิจัยดำเนินการกำหนดประชากรกลุ่มศึกษาตามความถนัดของเครื่องเอก (เลือกแบบเจาะจง) รายละเอียดดังนี้

- 1) นักศึกษา สาขาวิชาดนตรีศึกษา ชั้นปีที่ 1 ทั้งหมด 29 คน ได้แก่ เอกเครื่องลมไม้ 8 คน, เอกเครื่องทองเหลือง 9 คน, เอกเครื่องสายสากล 2 คน, เอกกีตาร์ 5 คน และเอกเครื่องคีย์บอร์ด 5 คน
- 2) นักศึกษา สาขาวิชาดนตรีศึกษา ชั้นปีที่ 2 ทั้งหมด 25 คน ได้แก่ เอกเครื่องลมไม้ 8 คน, เอกเครื่องทองเหลือง 5 คน, เอกเครื่องสายสากล 2 คน, เอกกีตาร์ 7 คน และเอกเครื่องคีย์บอร์ด 3 คน
- 3) นักศึกษา สาขาวิชาดนตรีศึกษา ชั้นปีที่ 3 ทั้งหมด 29 คน ได้แก่ เอกเครื่องลมไม้ 8 คน, เอกเครื่องทองเหลือง 5 คน, เอกเครื่องสายสากล 3 คน, เอกกีตาร์ 8 คน และเอกเครื่องคีย์บอร์ด 5 คน

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสำรวจที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยอาศัยกรอบเนื้อหาสาระจากการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) จากประชากรกลุ่มศึกษา ซึ่งลักษณะของเครื่องมือแบบสำรวจความต้องการในการพัฒนาทักษะทางดนตรีของนักศึกษาชั้นปีที่ 1-3 หลักสูตรดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ ความต้องการในการพัฒนาทักษะทางดนตรีและข้อเสนอแนะ/แนวทางในการพัฒนาทักษะทางดนตรี ซึ่งเป็นแบบแบบสำรวจมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) จากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบสำรวจที่สร้างขึ้นผ่านกระบวนการตรวจสอบเครื่องมือให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสำรวจ นำผลที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC : Index of Item Objective Congruence)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นการรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หนังสือ เอกสารวิชาการ สิ่งพิมพ์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

ผลการวิจัย

1. ความต้องการในการพัฒนาทักษะทางดนตรีของนักศึกษาชั้นปีที่ 1-3 หลักสูตรดนตรีศึกษา

วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาทักษะทางดนตรีของนักศึกษาชั้นปีที่ 1-3 หลักสูตรดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

1.1 ความต้องการในการพัฒนาทักษะทางดนตรี (ด้านทักษะการปฏิบัติเครื่องเอก) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความต้องการในการพัฒนาทักษะทางดนตรี (ด้านทักษะการปฏิบัติเครื่องเอก) ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1-3 หลักสูตรดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จากข้อคำถาม 8 ข้อ

รายการประเมิน	$\bar{x}$	(S.D.)	แปลผล
1. นักศึกษาต้องการพัฒนาเกี่ยวกับการฝึกเล่นสเกลให้แม่นยำและนำไปต่อยอดได้	3.70	1.41	มาก
2. นักศึกษาต้องการพัฒนาเกี่ยวกับการเล่นให้ตรงจังหวะ	4.25	1.18	มาก
3. นักศึกษาต้องการพัฒนาเกี่ยวกับการเล่นให้ได้สำเนียงตามแนวเพลงนั้น ๆ	4.52	0.91	มากที่สุด
4. นักศึกษาต้องการพัฒนาการฝึกเล่นดนตรีให้ได้ หลากหลายแนวเพลง	4.21	0.77	มาก
5. นักศึกษาต้องการศึกษาวิธีการเรียนรู้เทคนิคขั้นสูง/ การเพิ่มลูกเล่นในการโซโล	5.00	0.00	มากที่สุด
6. นักศึกษาต้องการพัฒนาการอ่านโน้ตให้คล่องแคล่ว	4.90	0.39	มากที่สุด
7. นักศึกษาท่านต้องการพัฒนาการฝึกเล่นดนตรีให้มีไดนามิค	4.93	0.63	มากที่สุด
8. นักศึกษาต้องการพัฒนาการฝึกบรรเลงโน้ตเพลงที่มีเครื่องหมายและสัญลักษณ์ทางดนตรีได้ถูกต้อง	4.55	0.63	มากที่สุด
รวม	4.51	0.71	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ความต้องการในการพัฒนาทักษะทางดนตรี (ด้านทักษะการปฏิบัติเครื่องเอก) ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1-3 หลักสูตรดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเรียงจากข้อคำถามที่มีระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปจนถึงน้อยที่สุด ดังนี้ อันดับแรกคือ นักศึกษาต้องการศึกษาวิธีการเรียนรู้เทคนิคขั้นสูงหรือการเพิ่มลูกเล่นในการโซโล มีค่า ($\bar{x} = 5.00$, S.D. = 0.00) อันดับต่อมาคือนักศึกษาต้องการพัฒนาการฝึกเล่นดนตรีให้มีไดนามิค มีค่า ($\bar{x} = 4.93$, S.D. = 0.63) อันดับต่อมาคือนักศึกษาต้องการพัฒนาการอ่านโน้ตให้คล่องแคล่ว มีค่า ($\bar{x} = 4.90$, S.D. = 0.39) อันดับต่อมาคือนักศึกษาต้องการพัฒนาการฝึกบรรเลงโน้ตเพลงที่มีเครื่องหมายและสัญลักษณ์ทางดนตรีได้ถูกต้อง มีค่า ($\bar{x} = 4.55$, S.D. = 0.63) อันดับต่อมาคือนักศึกษาต้องการพัฒนาเกี่ยวกับการเล่นให้ได้สำเนียงตามแนวเพลงนั้น ๆ มีค่า ($\bar{x} = 4.52$, S.D. = 0.91) อันดับต่อมาคือนักศึกษาต้องการพัฒนาเกี่ยวกับการเล่นให้ตรงจังหวะ มีค่า ($\bar{x} = 4.25$, S.D. = 1.18) อันดับต่อมาคือนักศึกษาต้องการพัฒนาการฝึกเล่นดนตรีให้ได้ หลากหลายแนวเพลง มีค่า ($\bar{x} = 4.21$, S.D. = 0.77) และอันดับสุดท้ายคือนักศึกษาต้องการพัฒนาเกี่ยวกับการฝึกเล่นสเกลให้แม่นยำและนำไปต่อยอดได้ มีค่า ($\bar{x} = 3.70$, S.D. = 1.41)

1.2 ความต้องการในการพัฒนาทักษะทางดนตรี (ด้านสิ่งสนับสนุนในการเรียนรู้และสถานที่)
ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความต้องการในการพัฒนาทักษะทางดนตรี (ด้านสิ่งสนับสนุนในการเรียนรู้และสถานที่)
ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1-3 หลักสูตรดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
จากข้อคำถาม 14 ข้อ

รายการประเมิน	$\bar{x}$	(S.D.)	แปลผล
1. นักศึกษาต้องการให้อาจารย์ผู้สอนเพิ่มบทเพลงในแบบฝึกหัดให้มากขึ้น	4.59	0.81	มากที่สุด
2. นักศึกษาต้องการให้อาจารย์ผู้สอนเพิ่มแบบฝึกหัด/โน้ตเพลงที่มีความแปลกใหม่	4.70	0.52	มากที่สุด
3. นักศึกษาต้องการให้อาจารย์ผู้สอนที่เป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง	5.00	0.00	มากที่สุด
4. นักศึกษาต้องการให้ทางสาขาดนตรีมีการจัด Work shop /อบรมเกี่ยวกับดนตรี	4.44	0.86	มาก
5. นักศึกษาต้องการให้ทางสาขาดนตรีมีการจัดทำค่ายเกี่ยวกับดนตรี	4.68	0.56	มากที่สุด
6. นักศึกษาต้องการให้ทางสาขาดนตรีมีการจัดโครงการทัศนศึกษาชมงานดนตรีนอกสถานที่	5.00	0.00	มากที่สุด
7. นักศึกษาต้องการอุปกรณ์บำรุงรักษา/ทำความสะอาดเครื่องดนตรี	5.00	0.00	มากที่สุด
8. นักศึกษาต้องการให้มีการสอนเกี่ยวกับวิธีเก็บรักษาเครื่องดนตรีที่ถูกต้อง	5.00	0.00	มากที่สุด
9. นักศึกษาต้องการให้ทางสาขาดนตรีมีเมโทรโนม/ลำโพงสำหรับเปิดเมโทรโนม/เปิด Backing track	5.00	0.00	มากที่สุด
10. นักศึกษาต้องการให้ทางสาขาดนตรีมีสแตนด์โน้ต (ให้มีจำนวนเพียงพอต่อการฝึกซ้อม)	5.00	0.00	มากที่สุด
11. นักศึกษาต้องการให้ทางสาขาดนตรีมีเครื่องดนตรีที่มีจำนวนเพียงพอต่อการฝึกซ้อม	5.00	0.00	มากที่สุด
12. นักศึกษาต้องการให้ทางสาขาดนตรีมีห้องซ้อมเดี่ยว	5.00	0.00	มากที่สุด
13. นักศึกษาต้องการให้ทางสาขาดนตรีมีพัดลม/เครื่องปรับอากาศภายในห้องซ้อม	5.00	0.00	มากที่สุด
14. นักศึกษาต้องการให้ทางสาขาดนตรีมีติ๊ก/อาคารเฉพาะสำหรับสาขาดนตรี	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	4.51	0.71	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ความต้องการในการพัฒนาทักษะทางดนตรี (ด้านสิ่งสนับสนุนในการเรียนรู้และสถานที่) ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1-3 หลักสูตรดนตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเรียงจากข้อคำถามที่มีระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปจนถึงน้อยที่สุดดังนี้ อันดับแรกมี 10 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ นักศึกษาต้องการให้อาจารย์ผู้สอนที่เป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง นักศึกษาต้องการให้ทางสาขาดนตรีมีการจัดโครงการทัศนศึกษาชมงานดนตรีนอกสถานที่ นักศึกษาต้องการอุปกรณ์บำรุงรักษา/ทำความสะอาดเครื่องดนตรี นักศึกษาต้องการให้มีการสอนเกี่ยวกับวิธีเก็บรักษาเครื่องดนตรีที่ถูกต้อง นักศึกษาต้องการให้ทางสาขาดนตรีมีเมโทรโนม/ลำโพงสำหรับเปิดเมโทรโนม/เปิด Backing track นักศึกษาต้องการให้ทางสาขาดนตรีมีสแตนด์โน้ตและมีเครื่องดนตรีที่มีจำนวนเพียงพอต่อการฝึกซ้อม มีห้องซ้อมเดี่ยว มีพัดลม/เครื่องปรับอากาศภายในห้องซ้อมและมีติ๊ก/อาคารเฉพาะสำหรับสาขาดนตรี ทั้ง 10 ข้อ มีค่า ($\bar{x} = 5.00$, S.D. = 0.00) อันดับต่อมาคือ นักศึกษาต้องการให้อาจารย์ผู้สอนเพิ่มแบบฝึกหัด/โน้ตเพลงที่มีความแปลกใหม่ มีค่า ($\bar{x} = 4.70$, S.D. = 0.52) อันดับต่อมาคือ นักศึกษาต้องการให้ทางสาขาดนตรีมีการจัดทำค่ายเกี่ยวกับดนตรี มีค่า ($\bar{x} = 4.68$, S.D. = 0.56) อันดับต่อมาคือ นักศึกษาต้องการให้อาจารย์ผู้สอนเพิ่มบทเพลงใน

แบบฝึกหัดให้มากขึ้น มีค่า ($\bar{x} = 4.59$, S.D. = 0.81) และอันดับสุดท้ายคือนักศึกษาต้องการให้ทางสาขาคณตรีมีการจัด Work shop /อบรมเกี่ยวกับคณตรี มีค่า ($\bar{x} = 4.44$, S.D. = 0.66)

สรุปและอภิปรายผล

จากการผลการวิจัย การสำรวจความต้องการในการพัฒนาทักษะทางคณตรีของนักศึกษาชั้นปีที่ 1-3 หลักสูตรคณตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผู้วิจัยได้สรุปเป็นประเด็นดังนี้

1. สรุปความต้องการในการพัฒนาทักษะทางคณตรี โดยรวมในระดับ มากที่สุด ($\bar{x} = 4.89$, S.D. = 0.20) และผู้วิจัยจะขออภิปรายผลดังนี้

1.1 ความต้องการในการพัฒนาทักษะทางคณตรี (ด้านทักษะการปฏิบัติเครื่องเอก) ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1-3 หลักสูตรคณตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเรียงจากข้อคำถามที่มีระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปจนถึงน้อยที่สุดดังนี้ อันดับแรกคือนักศึกษาต้องการศึกษาวิธีการเรียนรู้เทคนิคขั้นสูง/การเพิ่มลูกเล่นในการโซโล มีค่า ($\bar{x} = 5.00$, S.D. = 0.00) อันดับต่อมา คือนักศึกษาต้องการพัฒนาการฝึกเล่นคณตรีให้มีไดนามิค มีค่า ($\bar{x} = 4.93$, S.D. = 0.63) อันดับต่อมา คือนักศึกษาต้องการพัฒนาการอ่านโน้ตให้คล่องแคล่ว มีค่า ($\bar{x} = 4.90$, S.D. = 0.39) อันดับต่อมา คือนักศึกษาต้องการพัฒนาการฝึกบรรเลงโน้ตเพลงที่มีเครื่องหมายและสัญลักษณ์ทางคณตรีได้ถูกต้อง มีค่า ($\bar{x} = 4.55$, S.D. = 0.63) อันดับต่อมาคือนักศึกษาต้องการพัฒนาเกี่ยวกับการเล่นให้ได้สำเนียงตามแนวเพลงนั้น ๆ มีค่า ($\bar{x} = 4.52$, S.D. = 0.91) อันดับต่อมาคือนักศึกษาต้องการพัฒนาเกี่ยวกับการเล่นให้ตรงจังหวะ มีค่า ($\bar{x} = 4.25$, S.D. = 1.18) อันดับต่อมาคือนักศึกษาต้องการพัฒนาการฝึกเล่นคณตรีให้ได้หลากหลายแนวเพลง มีค่า ($\bar{x} = 4.21$, S.D. = 0.77) และอันดับสุดท้ายคือนักศึกษาต้องการพัฒนาเกี่ยวกับการฝึกเล่นสเกลให้แม่นยำและนำไปต่อยอดได้ มีค่า ($\bar{x} = 3.70$, S.D. = 1.41) ซึ่งความต้องการในการพัฒนาทักษะทางคณตรี (ด้านทักษะการปฏิบัติเครื่องเอก) วิธีการเรียนรู้เทคนิคขั้นสูง/การเพิ่มลูกเล่นในการโซโล พัฒนาการฝึกเล่นคณตรีให้มีไดนามิค พัฒนาการอ่านโน้ตให้คล่องแคล่ว ฝึกบรรเลงโน้ตเพลงที่มีเครื่องหมายและสัญลักษณ์ทางคณตรีได้ถูกต้อง เล่นให้ได้สำเนียงตามแนวเพลง ตรงตามอัตราจังหวะ ดังนั้น อาจารย์ผู้สอนมีความรู้ในเนื้อหาสาระของทฤษฎีคณตรีสากลและมีการเตรียมการสอนเป็นอย่างดี ใช้เทคนิคการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาสาระวิชาที่สอน มีการติดตามผลการเรียนของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน อาจารย์ผู้สอนเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญที่สุดในการจัดการเรียนการสอน เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของรายวิชานั้น ๆ ผู้สอนต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในวิชาชีพ มีความรู้เรื่องเทคนิคการสอนและระเบียบวิธีที่โน้มน้าวผู้เรียนให้เกิดความสนใจ ความเข้าใจในเนื้อหาได้ดี เข้าใจด้านจิตวิทยาการเรียนรู้และจิตวิทยาสังคม สอดคล้องกับ ภิญโญ สาร (2546) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้สอนที่ดีไว้ว่า ต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีลักษณะผู้นำ มีความแม่นยำในหลักสูตรและเนื้อหาวิชา มีทักษะความชำนาญในวิธีการและเทคนิคการถ่ายทอดความรู้ มีกลวิธีหลากหลายในการสอน จากการที่อาจารย์ผู้สอนรายวิชาต่าง ๆ ในกลุ่มวิชาทฤษฎีคณตรีสากล เป็นผู้ที่มีความรู้และมีประสบการณ์ในวิชาชีพการสอนคณตรีสากลและสร้างความสัมพันธ์เชิงบวก ให้การยอมรับและความอบอุ่นแก่ผู้เรียน

1.2 ความต้องการในการพัฒนาทักษะทางคณตรี (ด้านสิ่งสนับสนุนในการเรียนรู้และสถานที่) ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1-3 หลักสูตรคณตรีศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเรียงจากข้อคำถามที่มีระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปจนถึงน้อยที่สุดดังนี้ อันดับแรกมี 10 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือนักศึกษาต้องการอาจารย์ผู้สอนที่เป็นผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง นักศึกษาต้องการให้ทางสาขาคณตรีมีการจัด

โครงการพัฒนาศึกษาชมงานดนตรีนอกสถานที่ นักศึกษาต้องการอุปกรณ์บำรุงรักษา/ทำความสะอาดเครื่องดนตรี มีการสอนเกี่ยวกับวิธีเก็บรักษาเครื่องดนตรีที่ถูกต้อง มีเมโทรโนม/ลำโพงสำหรับเปิดเมโทรโนม/เปิด Backing track มีสแตนด์โน้ตและมีเครื่องดนตรีที่มีจำนวนเพียงพอต่อการฝึกซ้อม มีห้องซ้อมเดี่ยว มีพัดลม/เครื่องปรับอากาศภายในห้องซ้อมและมีตึก/อาคารเฉพาะสำหรับสาขาดนตรี ทั้ง 10 ข้อมีค่า ($\bar{x} = 5.00$, S.D. = 0.00) อันดับต่อมา คือนักศึกษาต้องการให้อาจารย์ผู้สอนเพิ่มแบบฝึกหัด/โน้ตเพลงที่มีความแปลกใหม่ มีค่า ($\bar{x} = 4.70$, S.D. = 0.52) อันดับต่อมา คือนักศึกษาต้องการให้ทางสาขาดนตรีมีการจัดทำค่ายเกี่ยวกับดนตรี มีค่า ($\bar{x} = 4.68$, S.D. = 0.56) อันดับต่อมาคือ นักศึกษาต้องการให้อาจารย์ผู้สอนเพิ่มบทเพลงในแบบฝึกหัดให้มากขึ้น มีค่า ($\bar{x} = 4.59$, S.D. = 0.81) และอันดับสุดท้าย คือนักศึกษาต้องการให้ทางสาขาดนตรีมีการจัด Work shop /อบรมเกี่ยวกับดนตรี มีค่า ($\bar{x} = 4.44$, S.D. = 0.66) ซึ่งความต้องการในการพัฒนาทักษะทางดนตรี (ด้านลิสต์สนับสนุนในการเรียนรู้และสถานที่) อาคารสถานที่ตลอดจนอุปกรณ์และครุภัณฑ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนรายวิชาต่าง ๆ ของกลุ่มวิชาทฤษฎีดนตรีสากล มีอายุการใช้งานมานาน ถึงแม้ว่าจะมีการซ่อมบำรุงหรือปรับปรุงให้อยู่ในสภาพดีมาแล้วก็ตาม แต่อาคารสถานที่ ครุภัณฑ์ต่าง ๆ หรืออุปกรณ์การสอนในห้องเรียนต้องการมีการบำรุงรักษาให้อยู่ในสภาพดีอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะสถานที่ที่เรียนและบรรยากาศในห้องเรียนเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ จัดอบรมหรือจัดสัมมนาทางวิชาการ เพื่อให้ความรู้ทางด้านวิธีการสอนทฤษฎีดนตรี การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทฤษฎีดนตรี การผลิตหรือการเลือกใช้สื่อและอุปกรณ์การสอนที่ใช้ในการสอนทฤษฎีดนตรีแก่อาจารย์ผู้สอนในทุกปีการศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะเทคนิคการสอนให้กับอาจารย์ผู้สอน เพื่อให้การสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับ ทิศนา แหมมณี (2555) ที่ได้กล่าวถึงรูปแบบการเรียนการสอน คือสภาพลักษณะของการเรียนการสอนที่ครอบคลุมองค์ประกอบสำคัญ ซึ่งได้รับการจัดไว้อย่างเป็นระบบตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อต่าง ๆ โดยประกอบด้วยกระบวนการหรือขั้นตอนสำคัญในการเรียนการสอน รวมทั้งวิธีสอน และเทคนิคการสอนต่าง ๆ ที่สามารถช่วยให้การเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามทฤษฎี หลักการสอนหรือแนวคิดที่ยึดถือรูปแบบการเรียนการสอนจะต้องได้รับการพิสูจน์ทดสอบหรือยอมรับว่ามีประสิทธิภาพ สามารถใช้เป็นแบบแผนในการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะของรูปแบบนั้น ๆ

2. ผลการจากรวบรวมข้อเสนอแนะที่ได้จากนักศึกษาสาขาวิชาดนตรีศึกษาโดยวิธีการตอบแบบสำรวจ ผู้วิจัยจะขออภิปรายผลข้อเสนอแนะสำหรับการซ้อมดนตรี คือ ควรมีอุปกรณ์ใหม่ บทเพลงใหม่ เทคนิคใหม่ ๆ ซึ่งจะมีผลต่อแรงจูงใจในการซ้อมดนตรีค่อนข้างมาก ตามด้วยการได้ชมการแสดงดนตรีสดของศิลปินที่ชื่นชอบทำให้มีแรงจูงใจให้กลับมาซ้อมดนตรี ฟังบทเพลงที่สนใจอย่างซ้ำ ๆ วนไปมา ฟังทุกวัน และมีการศึกษารายละเอียดการซ้อมเพื่อให้เหมาะสมกับตนเองรวมถึงการวางแผนตารางการซ้อมล่วงหน้าอย่างชัดเจน จะทำให้นักศึกษามีวินัยในการซ้อมดนตรีมากยิ่งขึ้น โดยส่วนใหญ่การฝึกซ้อมมุ่งเน้นความสำคัญไปที่บันไดเสียงและรูปแบบการวางนิ้ว ใช้ระยะเวลาประมาณ 30 นาที ตลอดจนการฝึกซ้อมเทคนิคต่าง ๆ ประมาณ 30 นาที และเวลาที่เหลือจะเป็นการซ้อมบทเพลง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อภิชัย เลี่ยมทอง (2555) ได้กล่าวไว้ว่าการเตรียมตัวในการฝึกซ้อมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักดนตรีทุกคนที่ต้องปฏิบัติและควรให้ความสำคัญ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิรญา วิสิฐจันทกุล (2560) ที่ได้สรุปไว้ว่า การวางแผนรายละเอียดในการฝึกซ้อมให้ครอบคลุมเนื้อหาดนตรีและทักษะการบรรเลงดนตรี นอกจากนี้ยังควรจัดสภาพการฝึกซ้อมที่หลากหลายและมีการประเมินการฝึกซ้อมก่อน และยังสอดคล้องกับข้อค้นพบของ วีระภัทร์ ชาดินุช (2560) ที่สรุปไว้ว่า แนวทางการสนับสนุนการเรียนดนตรีที่ประสิทธิภาพที่สอดคล้องพบการวิจัยนี้คือ 1) การใช้บทเพลงนอกบทเรียน คือการใช้บทเพลงนอกบทเรียนที่สอดคล้องกับบทเรียน 2) การสอนให้นักเรียนฝึกซ้อมดนตรีอย่างมีคุณภาพ คือการสอนวิธีการฝึกซ้อมดนตรีอย่างเป็นขั้นตอน 3) เป็นครูที่ส่งเสริมนักเรียน

คือลักษณะของครูที่พึงประสงค์ต่อความเจริญก้าวหน้าของนักเรียน 4) มีกิจกรรมเสริมจากครูและผู้ปกครอง คือกิจกรรมดนตรีนอกห้องเรียนที่ครูและผู้ปกครองส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วม

ดังนั้น ข้อเสนอแนะนี้จะเป็นประโยชน์ มีเป้าหมาย แรงจูงใจ ที่ฝึกซ้อมดนตรี โดยมีการวางแผน จัดตารางเพื่อเตรียมตัวในการฝึกซ้อมดนตรีรวมทั้งเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ควรมีอุปกรณ์ เครื่องดนตรี บทเพลง เทคนิคใหม่หรือให้เหมาะสมกับตัวผู้ฝึกซ้อมเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ด้านอาจารย์ผู้สอน มีบทบาทที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยต้องมีความรู้และประสบการณ์ในวิชาชีพ มีความรู้ในเรื่องเทคนิคการสอน สามารถถ่ายทอดออกมาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลต่อผู้เรียน มีพฤติกรรมที่เหมาะสมเป็นแบบอย่างที่ดี ที่สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทั้งความรู้ ความคิด และทักษะวิชาชีพ อาจารย์ผู้สอนรายวิชาของกลุ่มวิชา ทฤษฎีดนตรีสากลมี คุณวุฒิทางดนตรีและมีประสบการณ์ตรงตามสาขาวิชาที่สอน มีความรู้ในเนื้อหาสาระที่สอน มีความใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียนและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน อย่างไรก็ตามควรมีการจัดโครงการพัฒนา คุณภาพอาจารย์ให้มีศักยภาพและมีวิสัยทัศน์ที่กว้างยิ่งขึ้น โดยจัดสรรเงินงบประมาณเพื่อสนับสนุนให้ อาจารย์ผู้สอนทำวิจัยหรือไปศึกษาดูงานการเรียนการสอนด้านดนตรีหรือมีโครงการแลกเปลี่ยนอาจารย์ ด้านดนตรีกับมหาวิทยาลัยอื่นหรือมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ

2. ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ทำให้ ผู้เรียนเกิดความสนใจเรียนรู้ได้เร็วขึ้น การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนที่ดีจะนำไปสู่การเรียนการสอน ที่มีประสิทธิภาพสำหรับสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนของรายวิชาในกลุ่มวิชาทฤษฎีดนตรีสากลนั้น การปรับปรุงในเรื่องของระบบการเก็บเสียง อุปกรณ์และครุภัณฑ์ประจำห้องเรียนควรมีครบถ้วน อยู่ในสภาพ ดีพร้อมใช้งานและควรมีการจัดห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ ดังนั้นสาขาวิชาดนตรีศึกษา ควรมีการจัดสรรเงินงบประมาณ แต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและตรวจสอบการซ่อมบำรุงอาคาร สถานที่ ครุภัณฑ์และอุปกรณ์การเรียนการสอนให้อยู่ในสภาพดีและใช้ประโยชน์ได้เต็มที่อย่างต่อเนื่องเพื่อช่วย สนับสนุนให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความต้องการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะในด้านต่าง ๆ แยกตามสาขาวิชาเพื่อสำรวจ ความต้องการด้านต่าง ๆ เช่น ด้านทักษะการปฏิบัติ ด้านบุคลิกภาพในสาขาวิชา อุปกรณ์ในการศึกษา และด้านอาคารสถานที่

2. ควรศึกษาข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ของนักศึกษาภายในมหาวิทยาลัย ซึ่งจะได้อำนาจความบกพร่องในเรื่องต่าง ๆ นำผลการสำรวจมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ณรุทธ์ สุทนต์จิตต์. (2540). *สังคีตนิยาม*. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2555). *ดนตรีศึกษา : หลักการและสาระสำคัญ* (พิมพ์ครั้งที่ 9). แอคทีฟพรินท์.
- ทีศนา แคมมณี. (2555). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภิญโญ สาร. (2546). *หลักการบริหารการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 5). วัฒนาพานิช.
- วีระภัทร์ ชาดินุช. (2560). *การพัฒนาสื่อทักษะวิชาดนตรีสากลโดยใช้ชุดกิจกรรมตามแนวความคิดของธอร์นไดค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์)*. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- อภิชัย เลี่ยมทอง. (2555). *หลักสำคัญสำหรับการฝึกซ้อมดนตรีเพื่อประสิทธิภาพสูงสุด*. *วารสารดนตรีรังสิต วิทยาลัยดนตรี มหาวิทยาลัยรังสิต*, 7(2), 29-38.
- พีรญา วิสิฐจันทรวงศ์. (2560). *แนวทางการฝึกซ้อมวงมโหรีเครื่องเดี่ยวระดับมัธยมศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร*. *วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 18(2), 90-97.